

Pere Joan Martorell

Escriptor

‘La memòria de l’Oracle’ ha tingut una vida atzarosa que l’ha portat a ser finalista del premi Òmnium a la millor novel·la de l’any, que es farà públic dimecres que ve. Psicòleg de professió, Martorell escriu amb bolígraf i és autor d’una quinzena d’obres, entre poesia i narrativa

MARC ROVIRA

“La naturalesa humana és molt mal·leable”

◆◆◆◆ Anna Ballbona

Amb *La memòria de l’Oracle* ha guanyat el premi Mallorca de narrativa 2017, però no ha circulat fins que l’ha publicat Edicions de 1984. És un llibre sobre els estigmes de la Guerra Civil en què el pes líric és molt important. Hi ha peces que són proses poètiques.

Tenia clar quin era el tema, la Guerra Civil. Però qui és que no ha llegit llibres sobre la Guerra Civil? El repte era parlar-ne d’una forma diferent, amb un estil molt líric i poètic. Havia de trobar el sistema, que era aquesta connexió de dos llibres diferents per anar del passat al present i cap al futur. També volia fer feina amb el llenguatge per aprofitar tot aquest bagatge riquíssim que tenim de paraules, que potser jo sentia de la meva besàvia i fa 25 anys que no les sento.

¿La tria estilística també li serveix per donar una atmosfera mítica? Totalment. Si ara em demanen

quins són els personatges de la novel·la, diria que són la forma, l’estil i l’atmosfera. Volia crear aquesta atmosfera tancada, angoixant, opressiva, gairebé malaltissa, freda. Sí que tenia clar que havia de ser un poc això, per lectures com *El mar* de Blai Bonet o *Pedro Páramo* de Juan Rulfo. Com si fos un lloc abstracte, al marge de la realitat.

Aquesta atmosfera sembla acompanyar una idea que travessa l’obra, que és la idea de nissaga marcada.

Als pobles tots ens coneixem. I avui en dia, que han passat tantíssims anys, la gent sap que aquell va ser fallangista, o que aquell altre va ser regidor durant la dictadura. Tot i fer-ho sense jutjar, sí que deixo damunt la taula que durant una època de conflicte la naturalesa humana es pot distorsionar tant que tots fem coses impensables. Tots, davant aquesta situació tan desastrosa, po-

“QUAN TENIA 16 ANYS I FINS ALS 18 VAN DESAPAREIXER PERSONES IMPORTANTÍSSIMES DEL MEU ENTORN”

dem fer coses que a priori serien impensables. El pare mestre, desaparegut, també té algun defecte... I per què el jutge el fa desaparèixer? Potser perquè s’ha assabentat que s’entén amb la seva filla. Al final, m’interessa plantejar que la naturalesa humana és molt mal·leable, com argilosa, que ni els bons són tan bons ni els dolents tan dolents, tot i que està clar que hi ha gent que queda assenyalada i això passarà de generació en generació.

Molts dels personatges, poc o molt, passen per víctimes i acaben sent una mica botxins.

Mira aquest cercle que fa en Jacob [el protagonista], que comença com la gran víctima i acaba com una persona venjativa. El plantejament que també faig com a psicòleg: ¿nosaltres què som, herència o experiència? Els estudis diuen que som un *fifty-fifty*, part de genètica del que ens deixen els nostres ancestres i part del que

ens contem, ens ensenyem, vivim... Hi ha aquest gran interrogant. ¿En Jacob estava predestinat a enfollir des que era al ventre mateix o no hi ha res d’això sinó que les circumstàncies, el patir, fan que tingui unes ànsies de venjança tan brutals que li facin perdre el cap? L’experiència sí que té aquesta facultat de despertar el monstre. La Guerra Civil pot ser l’escenari, el conflicte, però el gran tema pot ser la naturalesa humana i les seves dicotomies: el bé i el mal, la lluita per la supervivència, l’opressió dels més dèbils, la usurpació, la traïció, la veritat, la mentida.

En Jacob sembla concentrar aquesta ambivalència.

En Jacob comença a narrar la història des del ventre mateix de sa mare però alhora representa també la memòria col·lectiva. Tenia clar que havia de ser un llibre que parlés de la memòria personal però que també fos com el Gran Germà, una mena d’ens omnipresent que fos capaç de donar una visió del que han estat anys. A banda de ser un personatge físic, en Jacob té aquesta part de memòria històrica, de recuperar de l’oblit aquesta tragèdia.

En Jacob està fet molt d’absències, desaparicions i silencis que no se li expliquen. ¿Ha estat un altre element per jugar-hi, al costat de l’atmosfera densa?

Quan tenia 16 anys i fins als 18 van desaparèixer persones importantíssimes del meu entorn. La meva al·lota, després el meu cosí, el meu millor amic, un altre amic... En poc temps hi va haver una desaparició de gent que jo tenia com a referents de la meua vida. Aleshores em vaig tancar i em vaig posar a llegir, potser llegia dos o tres llibres cada dia, mirava quatre o cinc pel·lícules. Va ser un d’aquells esdeveniments vitals que marquen. En els meus primers llibres de poesia la mort és un tema referencial. Aquestes pèrdues, aquestes absències, les tinc inconscientment interioritzades.

Com ha anat el procés d’elaboració? Perquè és evident que hi ha moltes passades i repassades del text.

M’ha portat molta feina prèvia, d’anar pensant en els personatges, en el to, de trobar la fórmula, d’encaixar els diferents moments... Quan vaig tenir clar que seria una persona que estava escrivint des de la vellesa les seves memòries ja va ser més fàcil. Les escriu des de l’esclat del conflicte i també des del que està vivint en el present de la vellesa. I vaig veure que això ho podia anar alternant amb aquests capítols narratius però lírics i aquestes proses poètiques. Jo soc lent escrivint, mai he escrit amb ordinador. Per fer una frase m’hi puc passar una hora. M’he d’asseure, he de tenir el boli, he de donar una volta a la frase, i una altra... perquè m’interessa sobretot el tema rítmic, l’harmonia, la sonoritat. M’interessa gairebé més la reescriptura que l’escriptura. ◆◆